

УДК 615.322+615.324]:001:372.8-057.875

О.І. Ємельянова

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ВИКЛАДАННЯ ФАРМАКОГНОЗІЇ СТУДЕНТАМ-ФАРМАЦЕВТАМ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ III-IV РІВНІВ АКРЕДИТАЦІЇ ЗА УМОВ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ

Національний медичний університет імені О.О. Богомольця, м. Київ

Резюме. У статті наведено основні положення та особливості впровадження в навчальний процес кредитно-модульної системи при вивченні фармакогнозії в Національному медичному університеті імені О.О. Бо-

гомольця студентами фармацевтичного факультету заочної форми навчання.

Ключові слова: кредитно-модульна система, фармакогнозія.

Вступ. Нові типи суспільних відносин, які складаються у світі та Україні, диктують необхідність розробок та запровадження сучасних підходів до професійної підготовки фахівців-провізорів. Інтеграція України в Європейський Союз передбачає впровадження європейських стандартів і норм у фармацевтичній освіті. Тому перед вищою фармацевтичною освітою країни постало нагальне завдання щодо переходу до кредитно-модульної системи організації навчального процесу (КМСОНП) [1]. Вказана система підготовки фахівців-фармацевтів відкриває нові можливості в системі вищої фармацевтичної освіти, оскільки сприяє створенню оптимальних умов для самореалізації фахівця як особистості, дає можливість підготовки високоосвічених і самостійних у прийнятті рішень спеціалістів.

Мета роботи. Проаналізувати особливості впровадження кредитно-модульної системи в навчальний процес з предмета «Фармакогнозія» для студентів фармацевтичного факультету заочної форми навчання на кафедрі фармакогнозії та ботаніки Національного медичного університету імені О.О. Богомольця.

Основна частина. З 2005 навчального року в Національному медичному університеті імені О.О.Богомольця розпочато підготовку спеціалістів-провізорів за кредитно-модульною системою навчання. На першому етапі модульні технології професійної підготовки запроваджені для студентів фармацевтичного факультету денної форми навчання.

Починаючи з 2014/2015 н.р., в університеті стартував другий етап запровадження КМСОНП – підготовка фахівців-провізорів заочної форми навчання.

Вивчаючи і узагальнюючи досвід інших вищих навчальних закладів, враховуючи власні здобутки під час викладання фармакогнозії студентам денної форми навчання, ми дійшли висновку, що запровадження і ефективне функціонування КМСОНП можливе лише за тісної взаємодії в системі: вищий навчальний заклад – студент – заочник-роботодавець, яка, у свою чергу, повинна забезпечуватися кваліфікованим науково-педагогічним персоналом, навчально-

методичними матеріалами і технічними засобами, індивідуалізованим підходом до навчання студентів, ретельним поточним і кінцевим аналізом результатів навчальної діяльності студентів.

Дослідження проблеми викладання фармакогнозії студентам заочної форми навчання в умовах запровадження кредитно-модульної системи показує, що тут є певна специфіка і особливості, які зумовлені, у першу чергу, співвідношенням кількості навчальних годин (аудиторних і для самостійної роботи студентів), що відводяться для вивчення дисципліни студентами денної і заочної форми навчання: на аудиторну роботу студентів-заочників припадає 20-23%, а на самостійну роботу – 80-83% годин від загальної кількості навчальних годин. У студентів денної форми навчання все навпаки. Разом з тим, загальний обсяг годин, що відводиться на вивчення фармакогнозії – 108, а форми підсумкового контролю повинні відповідати навчальному плану з дисципліни для денної форми навчання.

Самостійна робота студентів-заочників включає виконання контрольних і курсових робіт, а також індивідуальних завдань.

Є своя специфіка і в структурі навчальних програм та індивідуальних навчальних планів студентів заочної форми навчання, зумовлених наявною першою освітою у них (бакалавр за напрямом підготовки «Фармація»; молодший спеціаліст за спеціальністю «Фармація»; молодший спеціаліст за спеціальністю «Медицина»; друга вища освіта для осіб, які мають загальну середню освіту).

Підготовка навчальних програм із фармакогнозії за кредитно-модульною системою для студентів заочної форми навчання потребує врахування її особливостей і включає такі фази [1, 2, 4]:

1. Підготовка вихідної бази (рівень кваліфікації викладачів, матеріально-технічні засоби, аналіз наявних матеріалів викладання дисципліни).
2. Оцінювання передбачуваних результатів, можливостей їх досягнення та перевірки.
3. Розробка дидактичного матеріалу (друковані видання та засоби навчання).
4. Перевірка створеної програми, уточнення відповідності її розділів, передбачуваними ре-

зультатами навчання.

Програма з дисципліни «Фармакогнозія» для студентів заочної форми навчання (I курс, 2,5р.н.) структурована на два модулі. Перший модуль поділяється на чотири змістові модулі, другий модуль – це виконання та захист курсової роботи. На вивчення даного предмета відводиться 3,0 кредитів ECTS. Загальна кількість годин – 108 (лекції – 5 годин, практичні заняття – 10 годин, самостійна робота студента – 93 години).

Модуль 1 передбачає вивчення основ загальної фармакогнозії, хімічного складу лікарських рослин, основ заготівельного процесу лікарської рослинної сировини, засвоєння методів фармакогностичного аналізу рослинної сировини. Модуль 2 – виконання та захист курсової роботи. Метою курсової роботи є закріплення та поглиблення знань, які студенти одержали на лекціях, практичних заняттях та під час самостійної роботи. Особлива увага студентів акцентується на практичному використанні лікарської сировини в медицині і фармації, умовах її заготівлі, сушіння, зберігання.

Оцінювання знань – це один із найважливіших етапів навчальної діяльності студента, що суттєво впливає на остаточні результати та можливість їх оцінки. Тому при оцінюванні необхідно віддавати перевагу стандартизованим методам, тестуванню, структурованій письмовій роботі, структурованому за процедурою контролю практичних навичок в умовах, наближених до реальних. Система контролю знань із фармакогнозії передбачає: поточний контроль (оцінка результатів самостійної роботи) і підсумковий модульний контроль.

Максимальна кількість балів при вивченні модуля з дисципліни становить 200 балів, у тому числі за поточну навчальну діяльність – 120 балів, за результатами підсумкового модульного контролю – 80 балів.

Методика розрахунку результатів поточного контролю включає суму балів за виконання письмової контрольної роботи, до якої додається сума балів за аудиторні заняття. При оцінюванні кожної теми модуля враховуються усі види робіт студентів, зазначені в робочій програмі з дисципліни. Вагомість у балах кожного заняття залежить від кількості аудиторних занять та наявності контрольних робіт із дисципліни і визначається шляхом ділення 120 балів (за поточний контроль) на кількість тем навчальних занять у модулі. При цьому, остання тема, на якій проводиться підсумковий модульний контроль, не враховується.

Важливо зазначити, що згідно з чинними нормативно-правовими документами, вагомість кожної теми в межах одного модуля повинна бути однаковою, але може бути різною для різних модулів однієї дисципліни і визначається кількістю тем у модулі.

Одним із засобів діагностики рівня підготовки студентів з фармакогнозії є письмові тести, які передбачають тестування змістових та підсумко-

вих модульних контролів. Застосування поточного письмового тестування відбувається в комплексі з усною формою опитування під час аудиторних занять.

Підсумковий модульний контроль здійснюється після завершення вивчення тем модуля на останньому контрольному занятті з модуля.

Форма проведення підсумкового модульного контролю стандартизована і включає контроль теоретичної і практичної підготовки студента.

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент при складанні підсумкового модульного контролю (ПМК), становить 80. Підсумковий модульний контроль вважається зарахованим, якщо студент набрав не менше 60 % від максимальної суми балів за ПМК.

Оцінка з дисципліни виставляється лише студентам, яким зараховані усі ПМК із фармакогнозії. Кількість балів, які набрав студент із дисципліни, визначається як середнє арифметичне кількостей балів з усіх модулів із фармакогнозії (сума балів за усі модулі ділиться на кількість модулів дисципліни).

Головним засобом успішної реалізації КМСОНП є навчально-методичні матеріали, що розробляються з кожної теми аудиторних практичних занять, а також завдання для самостійної позааудиторної підготовки студентів [5, 6].

Абсолютно очевидним є те, що розвиток вищої фармацевтичної освіти, особливо її заочної форми, можливий лише за умови широкого використання в навчальному процесі сучасних інформаційних телекомунікаційних технологій, інтерактивних форм і методів навчання [1, 3]. Це суттєво полегшує пошук сучасної інформації з предмета і підвищує якість засвоєння її студентами.

Висновки

1. Запровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу в підготовці фахівців-фармацевтів заочної форми навчання має певні труднощі, що можуть частково впливати на якість підготовки з предмета. Особливу увагу слід надавати самостійній роботі студента, оскільки кількість лекційних годин у студентів заочної форми навчання дуже обмежена.

2. Модульна технологія дозволяє створити оптимальну модель навчання, що забезпечує особистісну освіту, посилює мотивацію до навчання і його якості, активізує самостійну роботу студентів, створює умови для розвитку їх індивідуальних здібностей, допомагає контролювати рівень засвоєння матеріалу кожним студентом. З іншого боку, така технологія навчання дає викладачеві широкі можливості персоналізувати технології навчання, урахувати міжпредметну інтеграцію у викладанні фармакогнозії, виявити та розвинути творчі здібності студентів, стимулювати у них вироблення гнучкого і практичного мислення.

Література

1. Бойчук І.Д. Особливості запровадження модульної технології навчання у професійній освіті фармацевтів / І.Д. Бойчук // Педагогічна Житомирщина. Науко-

- во-методичний журнал. – Житомир, 2006. – № 3. – С. 62-63.
2. Досвід викладання дисципліни “Комп’ютерні технології у фармації” в умовах кредитно-модульної системи / Б.С. Зіменковський, Р.Б. Лесик, Д.В. Камінський, А.П. Крицишин: матеріали Х ювілейної Всеукраїнської навчально-наукової відео-конференції з міжнародною участю [«Кредитно-модульна система організації навчального процесу у вищих медичних (фармацевтичному) навчальних закладах України на новому етапі»], (м. Тернопіль, 18-19 квітня 2013р.). – Тернопіль: Укрмедкнига, 2013. – С. 31-34.
  3. Зіменковський Б.С. Досвід управління якістю підготовки фахівців в умовах кредитно-модульної системи організації навчального процесу / Б.С. Зіменковський, М.Р. Гжегоцький, І.І. Солонинко: матеріали Х ювілейної Всеукраїнської навчально-наукової відео-конференції з міжнародною участю [«Кредитно-модульна система організації навчального процесу у вищих медичних (фармацевтичному) навчальних закладах України на новому етапі»], (м. Тернопіль, 18-19 квітня 2013р.). – Тернопіль: Укрмедкнига, 2013. – С. 21-24.
  4. Інтеграція додипломної та післядипломної підготовки лікарів та провізорів – вимога успішної реалізації реформ у сфері охорони здоров’я / Р.О. Моїсеєнко, О.К. Толстанов, В.В. Вороненко [та ін.] // Мед. освіта. – 2012. – № 2. – С. 6-10.
  5. Медична освіта у світі та в Україні / [Ю.В. Поляченко, В.Г. Передерій, О.П. Волосовець та ін.] – К.: Київ-Плюс, 2005. – 384 с.
  6. Сучасні підходи до оновлення стандартів вищої фармацевтичної освіти / В.П. Черних, І.С. Гриценко, С.В. Огар [та ін.] // Мед. освіта. – 2012. – № 2. – С. 46-48.

СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ К ПРЕПОДАВАНИЮ ФАРМАКОГНОЗИИ СТУДЕНТАМ-ФАРМАЦЕВТАМ ЗАОЧНОЙ ФОРМЫ ОБУЧЕНИЯ III-IV УРОВНЕЙ АККРЕДИТАЦИИ ПО КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЙ СИСТЕМЕ

О.И. Емельянова

Резюме. В статье приведены основные положения и особенности внедрения в учебный процесс кредитно-модульной системы при изучении фармакогнозии в Национальном медицинском университете имени А.А. Богомольца студентами фармацевтического факультета заочной формы обучения.

Ключевые слова: кредитно-модульная система, фармакогнозия.

MODERN APPROACHES TO TEACHING PHARMACOGNOSY TO STUDENTS-PHARMACISTS OF EXTRAMURAL STUDY FORM OF III-IV ACCREDITATION LEVEL USING CREDIT-MODULAR SYSTEM

O.I. Yemelianova

Abstract. The article describes the main points and features of the implementation of credit-modular system into the educational process while studying pharmacognosy at the National Medical University named after A.A. Bohomolets for students of extramural study in the pharmaceutical faculty.

Key words: credit-modular system, pharmacognosy.

O.O. Bohomolets National Medical University (Kyiv)

Рецензент – проф. О.І. Захарчук

Buk. Med. Herald. – 2015. – Vol. 19, № 1 (73). – P. 255-257

Надійшла до редакції 14.11.2014 року